

fundatis
managers en adviseurs

Online onderwijstools en de coronacrisis

Online onderwijstools en de coronacrisis

Nu het hoger onderwijs en mbo weer langzaam opengaat, kan er gereflecteerd worden op de geleerde lessen van de coronacrisis. Fundatis ging in gesprek met docenten en vroeg: hoe heeft de coronacrisis jouw gebruik van online onderwijstools beïnvloed?

Inleiding

Al meer dan een jaar wordt het onderwijs, als gevolg van de coronacrisis, niet meer op de campus gehouden en zitten docenten en studenten thuis. Docenten hebben als gevolg van de crisis hun manier van lesgeven veelal volledig om moeten gooien. Ook zijn ze verschillende online onderwijstools gaan gebruiken om hun studenten goed onderwijs te kunnen blijven bieden. Inmiddels kan er steeds meer onderwijs weer op de campus plaatsvinden. Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat het mbo- en hoger onderwijs door een jaar lang digitaal en op afstand werken niet meer hetzelfde zal zijn. De interviews die wij, Fundatis-adviseurs Nyncke de Jong en Pieter Wolf, hebben gehouden met docenten bevestigen dit beeld en vertellen een persoonlijk verhaal. Terugkijkend op een veelbewogen jaar in het mbo- en hoger onderwijs zien we dat de crisis niet alleen een negatieve impact heeft gehad, maar dat het ook positieve ontwikkelingen heeft gehad binnen het onderwijs.

Wij wilden meer weten over deze gevolgen op het gebruik van online onderwijstools in het mbo, hbo en wo door docenten. Welke online onderwijstools gebruikten zij voor het uitbreken van de coronacrisis? Welke nieuwe tools zijn ze gaandeweg in gebruik gaan nemen?

Docenten

Om deze vragen te beantwoorden zijn wij met docenten van mbo-, hbo- en wo-instellingen in gesprek gegaan over de invloed van corona op hun gebruik van online onderwijstools. In dit artikel leest u eerst hoe deze docenten voor corona onderwijstools gebruikten, hoe dit veranderde aan het begin van de crisis en hoe dit er na een lang jaar uitziet. Tenslotte leest u hoe deze

docenten verwachten dat het toekomstig onderwijs na corona eruit zal komen te zien. Uit de interviews met de drie docenten werd duidelijk dat er overeenkomsten en verschillen waren bij het gebruik van onderwijstools rondom de coronacrisis. Hieronder leest u welke dat zijn. We beginnen met de zorgeloos onwetende tijd voor de coronacrisis.

Voor dit artikel hebben wij hebben drie docenten geïnterviewd over het gebruik van online onderwijstools.

- Allereerst hebben we Leo van der Sijde geïnterviewd. Leo is docent en tevens projectleider afstandsonderwijs bij Techniek College Rotterdam (TCR). Hij heeft het TCR-beleid rondom afstandslernen tijdens de coronacrisis op papier gezet.
- We hebben ook met Stefan Dekker gesproken. Stefan werkt als docent bij de groep Innovations in Human Health and Life Sciences aan de bètafaculteit van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) en was voor de coronacrisis al een voorloper op het gebied van het gebruik van online onderwijstools door zijn specialisatie in onderwijsinnovatie in het bèta-onderwijs.
- Ten slotte hebben we Davy de Wit geïnterviewd. Davy is docent en hoofd van de Popacademie Enschede van ArtEZ Hogeschool voor de kunsten.

Voor de coronacrisis

Davy (ArtEZ) is in het interview duidelijk over de situatie voor corona: "Wij maakten zeer weinig gebruik van onderwijstools, onderwijs werd met name in de praktijk en met boeken gegeven". Bij TCR gebruikten Leo van der Sijde en zijn collega's online onderwijstools alleen

als ze duidelijk meerwaarde hadden. Hierbij werden PowerPoint en YouTube als belangrijkste voorbeelden genoemd. Ondersteuning vanuit de organisatie was toen nog beperkt tot hardware-problematiek.

Stefan (VU) vertelt ons het volgende over de situatie voor corona: "Ik ben fan van zo min mogelijk vertellen. Daarom gebruikte ik voor de coronacrisis al een slidecast-presentatie waarin op vaste punten vragen verwerkt zijn, waarmee studenten zich voor kunnen bereiden op colleges". Hierdoor konden contacturen worden besteed aan actief met de stof aan de slag gaan en het op maat maken van de lesstof. Dit gebruik van flipping the classroom zorgde voor interactieve colleges. "Hoe minder ik ertussen zit, hoe beter studenten zich voorbereiden op hun college. Door onderling te overleggen en te discussiëren komen studenten ook vaak wel tot het goede antwoord." Met behulp van een IT'er werd anonieme data verzameld, bijvoorbeeld over hoe lang studenten vragen open hadden staan of hoeveel pogingen er nodig waren voor een goed antwoord. Deze low-key vorm van learning analytics gaven Stefan en zijn collega's de mogelijkheid om hun onderwijs te verbeteren door het aan te passen aan het leertempo en kennisniveau van studenten.

Begin van de coronacrisis

Davy (ArtEZ) kan zich de beginmaanden van 2020 nog goed herinneren. Hij heeft zijn onderwijs aan het begin van de crisis compleet omgegooid. Davy is vooral gebruik gaan maken van de producten van Microsoft (voornamelijk Teams) en hij maakte veel gebruik van Microsoft Forms. Waar Davy en de docenten van de Popacademie van ArtEZ ook veel gebruik van gingen maken, zijn tools waarmee studenten geluid en beeld van hun muziek konden opnemen. Zo konden zij tussentijds en regelmatig aan de docent hun voortgang laten zien. "We hebben tijdens de eerste maanden van de coronacrisis ontdekt dat deze vorm van tussentijds toetsen veel beter werkt dan live en alleen op het eind toetsen. Met het tussentijds toetsen creëer je namelijk continu studiegedrag."

Voor Leo (TCR) geldt dat hij aan het begin van de coronacrisis zijn onderwijs is gaan vormgeven met behulp van tools zoals Teams, Padlet en Nearpod. "Het gebruik van deze tools was eerst een absolute

noodzaak voor mijn lessen op afstand, maar ik ben al snel meer gaan experimenteren met andere tools waarmee ik dingen kon die ik met deze tools niet kon doen. Zo heb ik Mural ontdekt en werd het gebruik van online onderwijstools toch echt een meerwaarde voor mijn les." Leo beschrijft dat er inmiddels een hele bibliotheek met informatie over verschillende tools beschikbaar is voor docenten van TCR. Hierbij werden zij ondersteund door het management van TCR, er werd alle ruimte gegeven om te experimenteren en dat heeft gezorgd voor een verrijking van de online lessen.

Ondanks dat Stefan (VU) al veel online onderwijstools gebruikte, moest ook hij van alles veranderen voor het afstandslernen. Hierdoor had het wel minder impact: "De enige verandering aan het begin van de coronacrisis is dat we Zoom zijn gaan gebruiken om de interactie tussen studenten en docenten een boost te geven."

Huidige moment in de coronacrisis

Inmiddels zitten we al een tijdje in deze coronacrisis. Docenten hebben de tijd gehad om te ontdekken hoe ze hun onderwijs online (en ook al deels on campus) kunnen verzorgen. Op de Popacademie van ArtEZ wordt het gebruik van tussentijds toetsen op dit moment bijgeschaafd. Davy: "We zijn heel blij dat we deze vorm van toetsen hebben ontdekt en we zijn zeker van plan om ook na corona deze vorm van toetsen te blijven gebruiken." Naast het eerdergenoemde continue studiegedrag benoemt Davy nog een ander voordeel: voordat studenten hun opname naar de docent opsturen, kunnen studenten deze terug kijken en luisteren en eventueel de opname opnieuw maken. Deze vorm van zelfreflectie brengt een extra leereffect met zich mee dat er zonder de crisis niet was geweest.

Leo (TCR) beschrijft dat hij in het huidige moment van de crisis geen nieuwe tools is gaan gebruiken, maar juist is gaan kijken naar een betere toepassing van elke tool. "Ik ben Nearpod op een andere manier gaan gebruiken met als doel tijd- en plaatsafhankelijk te gaan werken. Ook heb ik ontdekt dat PowerPoint veel meer handige functies heeft die ik aan het begin van de coronacrisis nog niet gebruikte. Op deze manier kan ik zonder meer kosten zoveel meer uit mijn onderwijs halen."

Stefan (VU) beschrijft dat hij in het huidige moment van de crisis zich meer is gaan richten op het faciliteren van interactie tussen kleinere groepen studenten. “We ontdekten dat de interactie met andere studenten voor alle studenten van belang is en willen dit graag, door middel van break out rooms, zoveel mogelijk faciliteren. In deze break out rooms laten we ze samenwerken via Google Docs en brengen we nog steeds de eerder besproken vorm van low-key learning analytics in beeld. Daarnaast geven we hen in deze break out rooms de ruimte om elkaar (beter) te leren kennen.”

Na de coronacrisis

Eén ding weten we door de coronacrisis zeker: de toekomst van het onderwijs kunnen we niet voorspellen. Toch delen Davy, Leo en Stefan de verwachting dat het onderwijs een vorm gaat aannemen die deels online en deels on campus is. Davy heeft een ontwikkeling gezien van ouderwets zenden naar een zelfstandiger lerende student. Hij verwacht dan ook dat ze een hoop online zullen blijven doen: “Coaching met behulp van conferencing tools blijven we online aanbieden, dan hoeft de student daarvoor niet meer op maandag om 9 uur op locatie te zijn.” Ook ziet hij toekomst in online community-building omgevingen, zoals The Huddle. Daar zijn online lessen te vinden en kunnen studenten over de wereld elkaar ondersteunen bij elkaars leerproces.

Leo ziet ook dat zijn onderwijs niet meer hetzelfde zal zijn als voor de crisis: “Er zal altijd een mengvorm zijn. Dit is heel fijn voor de student omdat deze sneller een vraag durft te stellen, de docent direct feedback kan geven en vakintegratie (bv. in een opdracht Nederlands en de competentie ‘leren vergaderen’ combineren) beter kan uitvoeren.” Ook verwacht Leo dat hij veel tools die hij voorheen in fysieke vorm gebruikte, nu online zal blijven toepassen.

“Ik blijf fan van blended en activerend onderwijs”, sluit Stefan af. “Mocht er een vierde golf komen, dan kan ik in ieder geval snel schakelen. Het gebruik van Slidecast en peer-feedback tools zoals FeedbackFruits maakt dit mogelijk.” Hij verwacht ook dat bijvoorbeeld vragenuurtjes online zullen blijven, omdat het nou eenmaal efficiënter is. Offline en on campus blijft echter belangrijk. Werkcolleges, waar de discussie erg belangrijk is, zullen juist weer fysiek gaan plaatsvinden. In het algemeen verwacht Stefan dat er veel meer gebruik gemaakt zal gaan worden van online onderwijstools. Daarbij geeft hij wel een belangrijke kanttekening: “Er moet altijd nagedacht worden over *waarom* een nieuwe tool of werkvorm ingezet wordt. Het moet onderdeel zijn van een didactisch plan, het werkt pas als je het goed inpakt.”

Meer informatie

Wilt u meer weten over het onderwerp? Neem dan contact met ons op (pieter.wolf@fundatis.nl of nyncke.dejong@fundatis.nl)